

Борко Н. Ковачевић¹
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за општу лингвистику

О НЕКИМ МАЊЕ ЗАСТУПЉЕНИМ МОРФОЛОШКИМ ТВОРБЕНИМ ПРОЦЕСИМА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт: У раду се говори о творбеним процесима редупликације, циркумфиксације, инфиксације, унутрашње модификације основе и конверзије. Ови се процеси анализирају као неуланчавајући морфолошки процеси и обрађују се из међујезичке перспективе, са фокусом на ситуацију у српском језику. Поред осврта на продуктивност наведених процеса, циљ рада је и да (ре)дефинисањем одређених термина, а ослањајући се на терминологију савремених граматичких теорија заснованих (пре свега) на генеративној граматици, обогати појмовно-терминолошки апарат морфологије и творбе речи као дисциплине у српској лингвистичкој традицији.

Кључне речи: неуланчавајући морфолошки процеси, творба речи, морфологија, српски језик.

1. Уводне напомене

Творба речи је (под)дисциплина науке о језику чији су опсег и појмовно-терминолошки апарат у домаћој лингвистичкој традицији различито дефинисани у зависности од угла посматрања језичке проблематике, примењених теорија, као и временске перспективе.² Чак и сам статус творбе речи као самосталне дисциплине код многих аутора остаје упитан. То и не чуди, имајући

¹ borko.kovacevic@fil.bg.ac.rs

² Појмовно-терминолошки апарат творбе речи предмет је детаљне дискусије у Ђорић (2008:р.7–35), као и у Тафта и Кошутаг (2009) и Купа (2006). О творби речи и творбеним процесима у словенским језицима добар увид пружају чланци у зборнику радова са четрнаесте међународ-

у виду повезаност творбе речи са другим дисциплинама, а на првом месту са морфологијом и лексикологијом.³

Једно од отворених питања тиче се и начина настанка (нових) речи, односно који је опсег творбе речи као лингвистичке дисциплине. Да ли се под творбом речи подразумевају само процеси настанка речи путем регуларних, устаљених граматичких (морфолошких) процеса, као што су на пример суфиксација и слагање, или у творбу речи спада и настајање речи помоћу неких семантичких процеса, попут онимизације (*дуња* > *Дуња*) или епонимизације (*Тесла* > *тесла*)? Да ли се универбација⁴ фраза (путем које је настала реч *даниноћ*, од фразе *дан и ноћ*) и процес сливања⁵ (којим је на пример настала реч *чокохоличар*, од *чоколада* + *алкохоличар*) такође могу окарактерисати као творбени процеси, као творба речи? Док се, на пример, у Пипер, Клајн и Драгићевић (2022) у поглављу које је посвећено творби речи обрађују сви поменути процеси – и типични морфолошки и неморфолошки, Ковачевић (2023), позивајући се на релевантну литературу, сужава опсег творбе речи само на регуларне морфолошке процесе, правећи разлику између стварања речи и творбе речи (при чему у творбу речи спада само морфолошко настајање нових лексема).

Циљ овог рада јесте да анализира неке морфолошке творбене процесе који су мало заступљени у српском, односно нису генерално карактеристични за српски језик, уз кратак осврт на њихов творбени потенцијал.⁶ Процеси о којима

не научне конференције Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта – *Творба речи и њени ресурси у словенским језицима* (Ђорић и Драгићевић, 2012).

³ Творби речи посвећено је засебно (повеће) поглавље у *Нормативној граматици српскога језика* (Пипер, Клајн и Драгићевић, 2022). У Клајн (2005), поред поглавља која су посвећена фонетици, морфологији и синтакси, постоји и посебно поглавље посвећено творби речи. Иван Клајн је аутор и два тома *Творбе речи у савременом српском језику* (Клајн, 2002; Клајн, 2003). Међутим, у српској/хрватској лингвистичкој традицији творба речи често се обрађује као део лексикологије, односно морфологије. У хрватским гимназијским уџбеницима део је лексикологије (Тафра и Кошутаг, 2009:р.87). Као део лексикологије, обрађује се и у Ђирка (1998), додуше са великим степеном самосталности. Код Бабића (1986) такође је део лексикологије, али и граматике. Са друге стране, Силић и Пранковић (2005) обрађују је као део морфологије, што је донекле случај и код Станојчић и Поповић (1992), где се творба речи налази у поглављу под именом 'Морфологија и творба речи'. О испреплетености творбе речи са морфологијом и лексикологијом илустративно говори наслов поглавља у којем се творба речи обрађује у Станојчић (2010) – 'Морфологија са творбом речи и основама лексикологије'.

⁴ О процесу универба(лиза)ције и универб(ум)у, као резултату тог процеса, в. Милашин (2018) и литературу која се тамо наводи.

⁵ О сливању, пре свега у српском језику, али и генерално, в. нпр. Ковачевић (2023) и тамо наведене референце.

⁶ Под творбеним потенцијалом одређеног (морфолошког) процеса овде се подразумева степен могућности да путем тог процеса настану нове речи.

ће се говорити јесу редупликација, циркумфиксација, инфиксација, унутрашња модификација основе и конверзија. Сви ови процеси могу се окарактерисати као неуланчавајући морфолошки процеси (о чему ће бити речи у наредном одељку рада). Разлог из којег се анализирају творбени процеси путем којих је настао мали број речи и који нису типични за српски језик јесте 'стара ... тврђња да оно чега је у језику мало или нестаје или настаје' (Marković, 2009:p.235). Пример процеса који осликава ситуацију у којој је речи које су добијене тим процесом у једном моменту у српском било мало, а потом све више и више, то јесте пример који показује да се радило о процесу у настајању (а не нестајању), управо је горепоменуто сливање (које је иначе типично за енглески језик), путем којег се добијају сливенице. Иако је (релативно) донедавно овакав начин настајања речи у српском језику био такоређи непознат,⁷ са малим бројем примера, данас је то (услед глобалног утицаја енглеског) вероватно најдинамичнији вид настанка нових лексема у савременом српском језику.⁸ Другим речима, постоји реална могућност да ће се број речи насталих неким од процеса који се анализирају у овом раду у српском језику у (ближој или даљој) будућности повећати, односно да ће ти процеси постати продуктивнији.

Претпоставка је да ће се анализом наведених морфолошких творбених процеса у извесној мери допринети и обогаћивању, односно прецизнијем и тачнијем одређивању како морфолошке терминологије, тако и појмовно-терминолошког апарата творбе речи (као дисциплине) у домаћој лингвистичкој традицији, за који је већ истакнуто да је различито дефинисан (без обзира на то како се се опсег творбе речи одређује). У складу са тим циљем, поменути морфолошки процеси анализирају се из међујезичке перспективе, ослањајући се на примере из језика где су наведени процеси далеко заступљенији него у српском, односно из језика за које су ти процеси карактеристични. Имајући у виду овакав контекст, чињенице из српског језика сагледавају се из угла терминологије која се користи у савременим граматичким теоријама (пре свега оним заснованим на генеративној традицији, али и на структуралистичком приступу), чији предмет интересовања нису појединачни језици сами за себе,

⁷ Према Halupka-Rešetar & Lalić-Krstin (2009:p.115), први примери српских сливеница потичу из деведесетих година двадесетог века.

⁸ Према Bugarski (2019:p.25), сливање је 'најживљи од свих начина грађења речи – чак до мере у којој се, у појединим његовим регистрима, може говорити о помодарству које поприма раз-
мере праве заразе'. О овоме се говори и у Ковачевић (2023:p.18).

већ им је циљ да се опишу (језички) универзалне, то јест општејезичке карактеристике.⁹

2. Уланчавајући и неуланчавајући морфолошки процеси

Афиксација и слагање најзаступљенији су морфолошки процеси у језицима света. Изузетак од тога није ни српски језик, где су ова два процеса далеко најприсутнија, како у флексији (превасходно суфиксација), тако и у творби речи (суфиксација, префиксација и слагање).

Разлог широке распрострањености афиксације и слагања јесте чињеница да овим процесима настају речи које се одликују великим степеном прозирности. То значи да постоји јасна корелација између формалне морфолошке структуре тих речи и њихове семантичке интерпретације. Речи добијене афиксацијом и слагањем генерално имају композиционално значење, које је збир значења компоненти (морфема) тих речи: *певач* значи управо оно што проистиче из значења саставних делова – значење основе (корена) *пев-* комбиновано са значењем суфикса *-ач* (значење вршиоца радње) даје значење ‘неко ко пева’; а сложеница *Београд* је комбинација значења придева *бео* и именице *град* – *бео град*.

Велики степен прозирности речи насталих афиксацијом и слагањем потиче од суштински исте природе ова два морфолошка процеса, односно истог начина на који ти процеси функционишу – уланчавање (везивање) морфема. Афиксација и слагање репрезенти су уланчавајућих морфолошких процеса, протитипични примери уланчавајуће морфологије. У оба процеса, морфолошки конституенти (морфеме) се уланчавају, линеарно комбинују у низ. Речи се у овако конципираној морфологији могу представити као ланци који настају уланчавањем морфема, а саме морфеме јесу саставне карике ових ланаца (Ковачевић, 2021:pp.55–56).¹⁰

За све друге морфолошке процесе у језицима света може се рећи да су неуланчавајући процеси, будући да не функционишу по принципу уланчавања

⁹ О приступима творби речи у светској лингвистици током XX и XXI века, са прегледом различитих праваца (како оних доминантних, заснованих на традицији генеративне граматике и структурализма, тако и неких других, мање заступљених) в. нпр. Mikić Čolić (2021).

¹⁰ У савременим генеративним теоријским усмерењима, која у опису грађе из разних језика стављају фокус на сличности међу језицима, односно на тенденцију дефинисања језичких универзалија и последично кориштење универзалне, јединствене терминологије за исте феномене у различитим језицима, устаљена је у поменутом смислу употреба енглеског термина *concatenation*, односно *concatenative morphology* (в. на пример McCarthy, 1981; Carstairs-McCarthy, 1991; Haspelmath & Sims, 2010).

морфема, као у случају афиксације (суфиксације и префиксације) и слагања, те као такви спадају у неуланчавајућу морфологију.¹¹ Овакви процеси су редупликација, морфологија корена и образаца, унутрашња модификација основе, конверзија, замена морфеме и одузимање сегмента основе.

Синтагме *уланчавајући процеси* и *уланчавајућа морфологија* користе се и у Ковачевић (2021:р.84), где се, без претензије да то буде општеприхваћено, а у циљу што сликовитијег описа, истиче да термин уланчавајућа морфологија најбоље осликава значење еквивалентне енглеске синтагме *concatenative morphology*, која се користи у опису морфолошких феномена из различитих језика. Отуда се и у овом раду користе наведени термини, иако можда нису најприкладнији за стручну лингвистичку терминологију, имајући у виду да је творба придева помоћу суфикса *-ћи* одлика рецимо новинарског стила, као и да се придеви на *-ћи* често употребљавају у техничкој и комерцијалној сфери.

Будући да ће се о редупликацији, унутрашњој модификацији основе и конверзији говорити у наставку рада, овде ће се само укратко описати морфологија корена и образаца, замена морфеме и одузимање сегмента основе.¹²

Морфологија корена и образаца¹³ функционише по принципу преплитања самогласничких шаблона (самогласника, који понекад могу бити допуњени и неким сугласницима) са сугласничким коренима (који се најчешће састоје од три сугласника). Најпрецизније речено, самогласнички шаблон преклапа сугласнички корен. Тако у језицима са оваквом морфолошком структуром настају, на пример, повезане глаголске лексеме. Скуп глагола који је изведен истим морфолошким обрасцем (употребом истог самогласничког шаблона) назива се бињан (*binyan* – ‘грађење’). Сваки бињан у хебрејском има своје име, а у наредном примеру наведено је пет активних бињана корена *qtl* (‘убити’) у трећем лицу једине мушког рода перфекта (Воиј, 2005:р.61):

(1) БИЊАН	ПРИМЕР	ЗНАЧЕЊЕ
<i>Qal</i>	<i>qatal</i>	‘убити’
<i>Nif'al</i>	<i>ni-qtal</i>	‘убити се’
<i>Pi'el</i>	<i>qittel</i>	‘масакирати’

¹¹ Еквивалентни енглески термин је *nonconcatenative morphology* (в. и претходну фусноту).

¹² Детаљније се о свим овде наведеним морфолошким процесима говори у Ковачевић (2021:pp.55–73).

¹³ Овај морфолошки процес, овакав тип морфологије, познат је и као ‘семитска морфологија’, будући да је карактеристичан за семитске језике (међу којима су свакако најпознатији арапски и хебрејски).

<i>Hif'il</i>	<i>bi-qtil</i>	‘узроковати да убије’
<i>Hitpa'el</i>	<i>bit-qattel</i>	‘поубијати се’

Под процесом замене морфеме подразумевају се примери где се нека морфема у мотивној речи замењује другом морфемом и тако настаје мотивисана реч. Познат пример таквог морфолошког процеса јесте замена афикса – процес при којем се један афикс замењује другим афиксом. Овај процес продуктиван је на пример у индонезанском језику, где се помоћу префикса *pe-* и *peN-* (*N* се овде односи на назалне сегменте који су различити у различитим контекстима, дајући тако различите аломорфе префикса) добијају именице са значењем вршиоца радње, односно онога ко трпи радњу. У овом процесу, префикс *pe-* замењује префикс *ber-* или префикс *di-*, а префикс *peN-* замењује префикс *meN-*, који такође манифестује бројне фонолошке аломорфе (Denistia, 2018:p.145):

(2) ГЛАГОЛ	ИМЕНИЦА
<i>ber-tani</i> ‘обрађивати земљу’	<i>pe-tani</i> ‘земљорадник’
<i>di-sapa</i> ‘примати’	<i>pe-sapa</i> ‘прималац’
<i>men-ari</i> ‘плесати’	<i>pen-ari</i> ‘плесач’

За морфолошки процес у којем се сегменти одузимају (бришу) карактеристично је да је мотивисана реч мања, краћа од мотивне речи. Прототипичан пример одузимања као морфолошког процеса јесте случај брисања једне фонеме, обично крајње фонеме основе (која у различитим речима може бити различита, а може бити и иста).¹⁴ Тако се брисањем различитих крајњих фонема основе у лардилу (пама-ниангански језик који се говори у Квинсленду, у Аустралији) добија облик номинатива (Kugisu, 2001:p.100):

(3) ОСНОВА	НОМИНАТИВ	
<i>mayara</i>	<i>mayar</i>	‘дуга’
<i>yalulu</i>	<i>yalul</i>	‘пламен’
<i>kaŋkari</i>	<i>kaŋkar</i>	‘деда’

Морфолошки процес одузимања присутан је и у творби речи. Пример је такозвана регресивна (ретроградна) творба или творба уназад – ситуација

¹⁴ Сегменти основе који се одузимају могу се анализирати као морфолошки сегменти, као врста морфеме – одузимајућа морфема. Будући да се ради о афиксалној морфеми, о афиксу, најприкладнији назив јесте дисфикс. Супротно афиксу, као морфемима која се додаје основи, дисфикс је морфема која се одузима од основе. Аналогно томе, сам процес био би дисфиксација (Ковачевић, 2021:p.71).

када се од морфемски сложене речи одузима афикс (сегмент који се иначе у другим случајевима у датом језику по правилу додаје на различите основе). Процес се именује поменутим називима због тога што је у њему смер творбе обрнут: реч морфемски једноставније структуре добија се од основе која је сложенија. Ово је супротно од афиксације и слагања, где је резултат процеса по правилу сложенији, већи од основе.

Пример речи која је настала регресивном творбом је енглески глагол *babysit*, који је настао од именице *babysitter*, одузимањем сегмента (суфикса) *-er*. Истим процесом у немачком језику добијена је именица *Sanftmut* (‘доброћудност’), која је настала од придева *sanftmütig* (‘доброћудан’), одузимањем суфикса *-ig* (Lohde, 2006:p.53). По истом моделу *Freimut* (‘искреност’) је настало од *freimütig* (‘искрен’), а *Hochmut* (‘бахатост’) од *hochmütig* (‘бахат’).¹⁵

Ниједан од три горе описана неуланчавајућа морфолошка процеса није карактеристичан за српски језик. Морфологија корена и образаца је *егзотика* на првом месту семитских језика и у потпуности је страна српском језику. Готово извесно, морфолошки процеси замене морфеме и одузимања сегмента основе такође нису присутни у савременом српском језику.¹⁷

¹⁵ Пошто се за процес додавања афикса на основу користи термин афиксација, онда би за морфолошки процес при којем се од основе одузима афикс (регресивна творба речи) прикладан термин био де(з)афиксација. Деафиксацију (односно регресивну деривацију) помиње и Ђорђевић (2008:p.15), говорећи о примерима као што су *зев*, *дрем* и *ков*, додајући, међутим, чињеницу да се настанак ових именица у домаћој лингвистичкој традицији (Клајн, 2003:p.214; Бабић, 2002:p.43) ипак анализира као извођење нултим суфиксом (-Ø).

¹⁶ За афиксацију (као и слагање) речено је да представља прототипичан пример уланчавајућег морфолошког процеса, за који је карактеристично уланчавање морфема, линеарно додавање морфема једне на другу. У том контексту, за де(з)афиксацију би се могло рећи да је случај *разланчавајућег морфолошког процеса*, при којем се дешава обрнута ситуација у односу на афиксацију – морфеме се разланчавају, догађа се линеарно одузимање морфема једне од друге, што се може рећи и за дисфиксацију (в. фусноту 14), која је такође пример *разланчавајуће морфологије* (Ковачевић, 2021:p.73).

¹⁷ Одузимање (сегмента основе) треба разликовати од процеса краћења (или *сечења*, како га именују Пипер, Клајн и Драгићевић, 2022), при којем се од неке речи обично одузима један или више слогова и тако настаје нова реч (краћеница). Тако у енглеском језику краћењем речи *demonstration* настала је краћеница *demo*, а у немачком од речи *Universität* краћеница *Uni*. У српском језику, где је овакав начин грађења нових речи маргиналан, настало је на пример *Амер* од *Американац*, као и *чинка* од *палачинка*. Често се краћење комбинује са суфиксацијом, при чему се на основу добијену краћењем додаје суфикс, као у примерима *проф-а* од *професор*, *мат-иш* од *математика*, *фот-ка* од *фотографија*. Одузимање сегмента основе (иако у односу на неке друге морфолошке процесе далеко мање присутно у језицима света) представља морфолошки процес, који је, као и сви други морфолошки процеси, регулисан устаљеним правилима. При одузимању, од основе се одузима морфолошки сегмент, морфема, док код краћења, сегмент

Након што је било речи о неуланчавајућим процесима који не постоје у српском језику, а који су се овде укратко описали пре свега због давања нешто шире слике о природи различитих неуланчавајућих процеса, у наставку рада говори се о неуланчавајућим морфолошким процесима који такође нису типични за српски језик, али у српском постоје примери речи које су настале путем ових процеса (или за неке од њих барем тако изгледа). Најпре се анализирају неуланчавајући морфолошки творбени процеси који су најсличнији уланчавајућим морфолошким процесима (префиксацији, суфиксацији и слагању): креће се са редупликацијом, а потом се говори о циркумфиксацији и инфиксацији. На крају се пажња посвећује двама творбеним процесима који су по начину свог функционисања изразито неуланчавајући процеси, а то су унутрашња модификација основе и конверзија.

3. Редупликација

Од свих неуланчавајућих морфолошких процеса, редупликација највише личи на уланчавајуће морфолошке процесе. Ако се погледају примери редупликације из српског језика *где-где, што-шта* и *цик-цак*, који се наводе у Bugarski (1996:р.172), може се закључити да је заиста у питању уланчавање морфема, као у случају речи које су настале процесом слагања (Бугарски редупликацију и анализира као подврсту слагања).

Међутим, суштина морфолошког процеса редупликације није линеарно уланчавање морфема, већ уланчавање фонетског материјала основе. Тај материјал може бити морфема, али и не мора. Међујезички посматрано, то углавном и није морфема.

Примери редупликације из српског језика који су горе наведени илуструју такозвану пуну (тоталну) редупликацију – случај када се „копира” цела основа и додаје на ту исту основу. По идентичном принципу граде се на пример облици множине у јаванском језику: *baita* је брод, а *baita-baita* бродови (Uhlenbeck, 1978:р.90). Поред додавања целе основе, на основу се може додати и њен део, што је познато као делимична (парцијална) редупликација. Такви су следећи примери из маорског (Katamba– Stonham, 2006:р.183):¹⁸

који се брише, како је речено, углавном је слог (уколико се тај сегмент подудара са морфемом, то није последица регуларности, већ је случајност).

¹⁸Формално дуплирање се код редупликације често пресликава и на значење речи – мотивисане именице означавају множину (као у наведеном примеру *baita-baita* из јаванског), глаголи означавају појачани интензитет или понављање радње, а мотивисани придеви већи степен особине изражене мотивним придевом. У оваквим примерима редупликације може се говори-

(4)	<i>paŋgo</i>	‘црн’	<i>pa-paŋgo</i>	‘црнкаст’
	<i>whero</i>	‘црвен’	<i>whewhero</i>	‘црвенкаст’

Код наведених примера пуне редупликације из српског (*где-где, што-шта, цик-цак*) и јаванског језика (*baita-baita*) спајају се две основе, линеарно се комбинују морфолошки сегменти. У том смислу, може се повући паралела са афиксацијом и слагањем, као прототипичним примерима уланчавајуће морфологије. У случајевима делимичне редупликације, редупликују се различите ствари. Често су то прозодијски сегменти, попут слога (као примери у (4)). Међутим, понекад се при редупликацији копирају елементи, фрагменти основе који нису морфеме, па чак ни слогови. Могавcsik (1978) наводи језике који редупликују делове основе који нису прозодијски конституенти, као што показују наредна два примера, први из квилиут језика, а други из шилха језика (Katamba–Stonham, 2006:p.183):¹⁹

(5)	а. <i>qa:χ</i>	‘кост’	<i>qa-qa:χ</i>	‘кости’
	б. <i>gen</i>	‘спавати’	<i>g-gen</i>	‘спавати(тренутно)’

У примеру (5а) редупликује се *qa* фрагмент слога, изостављајући [χ] и тако цепајући слог. Исто тако у примеру (5б), само се први консонант копира, остављајући остатак слога.

Код редупликације јесте у питању уланчавање, али не уланчавање морфема, већ уланчавање фонетског материјала основе, који се може подударати са морфемским сегментом, може бити морфема, али не мора (а најчешће и није) – редупликација је копирање, понављање (потпуно или делимично) фонетског материјала основе.

Marković (2009:pp.224–225) као примере речи насталих редупликацијом наводи позајмљенице, као што су *бомбон, барбар, дибидуз, бамбадава*. Такође, помиње и удвајање неких префикса (*прапра-* и *најнај-*), као и придеве који су настали процесом редупликације: *данодневни, разноразни, вјековјечни*. Према Марковићу, и глагол *капканати* резултат је редупликације.

ти о некој врсти икониности речи која је настала редупликацијом – више форме (подуплана форма) означава и више онога на шта се мотивна реч односи. Међутим, као што показују дати примери из маорског језика (*paŋgo* ‘црн’ > *pa-paŋgo* ‘црнкаст’ и *whero* ‘црвен’ > *whewhero* ‘црвенкаст’), редупликација не доноси увек ‘повећање’ у значењу, већ може значити и ‘смањење’, односно поред аугментативног ефекта, може имати и деминутивни ефекат (в. о овоме и у Kovačević, 2021:p.57).

¹⁹ Квилиут је чимакуански језик који се говори у држави Вашингтон у Сједињеним Америчким Државама, а шилха берберски језик који се говори у Мароку.

Редупликација се из европоцентричног угла посматра као реткост и некакав куриозитет. То и не изненађује, ако се имају у виду ретки примери редупликације у савременим европским језицима. Ни савремени српски језик није изузетак.

4. Циркумфиксација и инфиксација

После редупликације, суфиксацији, префиксацији и слагању (као уланчавајућим морфолошким процесима) најсличнији су циркумфиксација и инфиксација. Да би се анализирали морфолошки процеси циркумфиксације и инфиксације у савременом српском језику, потребно је нешто рећи о врстама афикса (у које спадају и циркумфикс и инфикс), односно о типовима афиксације (чија су подврста циркумфиксација и инфиксација) који постоје у језицима света.

Под афиксацијом се генерално подразумева морфолошки процес у којем се основа комбинује са неким афиксом. Различите врсте афикса и начин њиховог комбиновања са основом могу се представити на следећи начин (наведени су примери из српског само за оне афиксе који недвосмислено постоје у српском језику – суфикс, префикс и интерфикс):

Основа + СУФИКС	(<i>брат-ОВ</i>)
ПРЕФИКС + Основа	(<i>ИЗ-градити</i>)
Основа + ИНТЕРФИКС + Основа	(<i>суниц-О-крет</i>)
ЦИРКУМ + Основа + ФИКС	
Осн + ИНФИКС + ова	

Будући да се (у правом смислу те речи) *додају* на основу (иза или испред ње), суфикс и префикс могу се окарактерисати као адфикси. Као што сâм префикс *интер* ('између') наговештава, интерфикс је афикс који се налази између две основе, такозвани *повезијући елемент* који спаја основе у процесу слагања. У случају, пак, циркумфиксације и инфиксације, не дешава се (линеарно) додавање (афиксалних) морфема на основу, те отуда ови процеси нису (типични) уланчавајући морфолошки процеси попут суфиксације и префиксације.

Циркумфикс је афикс који 'обавија' основу, који је 'обмотава' – један његов део иде испред основе, а други иза основе. Као типичан пример употребе циркумфикса обично се наводи грађење партиципа перфекта у немачком језику, који се (код правилних глагола) гради тако што се на основу ставља циркумфикс *ge...t*: *ge-lieb-t* од глагола *lieben* ('волети') или *ge-mach-t* од глагола

machen ('радити'). Као творбени процес, циркумфиксација је раширена, на пример, у индонежанском језику, где се комбиновањем циркумфикса *ke...an* са придевским основама добијају апстрактне именице (Sneddon, 1996:p.35; Beard, 2007:p.62): *ke-bebas-an* ('слобода') од *bebas* ('слободан'), *ke-besar-an* ('величина') од *besar* ('велики'). У истом језику, обавијањем (глаголске) основе *layar* ('пловити') циркумфиксом *pe...an* (Beard, 2007:p.62) настала је именица *pe-layar-an* ('пловидба').

За циркумфикс је карактеристично то да је у питању дисконтинуирани, испрекидани афикс који се састоји из два дела, развојена основом са којом се циркумфикс комбинује. На неки начин, циркумфикс се може анализирати и као комбинација префикса и суфикса. Међутим, кључна је ствар да оба дела циркумфикса имају једно значење, да функционишу заједно, и да ту функцију остварују само ако се појављују (са основом) истовремено. Ако се циркумфиксација посматра као удружена префиксација и суфиксација, онда се ово уклапа у принцип уланчавања морфема и циркумфиксација се може тумачити као уланчавајући морфолошки процес. Разлог из којег се циркумфиксација углавном не дефинише заједно са суфиксацијом и префиксацијом (и слагањем), као уланчавајући морфолошки процес, јесте чињеница да циркумфикс, будући да се ради о дисконтинуираном афиксу, не задовољава критеријум континуитета морфеме (Bye & Svenonius, 2012:pp.429–430).

Као примери речи у српском језику које су настале циркумфиксацијом у Lalić (2013:pp.90–91) наводе се (између осталих) следеће речи: *безакоње, довратак, подлактица, потколеница, предсобље, приморје, ванземаљац, загорје, беспарица, незналица*. Проблем са оваквим примерима јесте чињеница да се делови 'циркумфикса' појављују и самостално, у неким другим речима српског језика, као префикси, односно суфикси, за разлику од примера творбе речи путем циркумфиксације у индонежанском језику, где се делови циркумфикса (конкретно горе наведени *ke...an* и *pe...an*) појављују само заједно – не могу се реализовати самостално.

Имајући ово у виду, може се закључити да се у наведеним примерима из српског језика ипак не ради о циркумфиксацији, него пре о парасинтези, о парасинтетичкој творби речи – творби при којој се истовремено примењују два морфолошка процеса. Конкретно, у питању је префиксално-суфиксална творба (јер се истовремено примењују префиксација и суфиксација).

Код префиксално-суфиксалне творбе на основу се у исто време додају два афикса (префикс и суфикс), сваки са својим посебним значењем, са којим се иначе у речима појављују и самостално, независно један од другог. Као илу-

страција, може послужити именица *ванземаљац*. Афикси *ван-* и *-ац*, који се заједно појављују (истовремено додају на творбену основу) у речи *ванземаљац*, појављују се и независно један од другог, сваки са својим значењем у великом броју других речи. Префикс *ван-* (без суфикса *-ац*) присутан је на пример у речима *вантелесни* и *ванбрачни*, а суфикс *-ац* (без префикса *ван-*) у речима *приморац* и *Пакистанац* (Ковачевић, 2021:pp.177–179).

Под инфиксом се подразумева афикс који се умеће у основу. У језицима у којима је инфиксација раширен морфолошки процес углавном се ради о простој основи, основи која се састоји само из корена. Инфикс је заправо (афиксална) морфема која се умеће унутар друге морфеме (корена). Будући да инфиксација, попут циркумфиксације, није процес карактеристичан за српски језик, као и у случају циркумфиксације најпрактичније је навести примере из језика где је инфиксација присутна. Тако се на пример у нутка језику²⁰ помоћу инфикса *-t-* гради множина именица (Katamba & Stonham, 2006:p.46):

(6) <i>t'an'a</i>	‘дете’	<i>t'a-t-n'a</i>	‘деца’
<i>haʔum</i>	‘риба’	<i>ha-t-ʔum</i>	‘рибе’
<i>lim'aqsti</i>	‘ум’	<i>ti-t-m'aqsti</i>	‘умови’

У хоава језику инфиксом *-in-* од глагола се изводе именице (Davis, 2003:p.39): *to* (‘живети’) > *t-in-o* (‘живот’), *biva* (‘желети’) > *h-in-iva* (‘жеља’), док се у летију глаголска именица добија уметањем инфикса *-ni-* у глаголски корен (Blevins, 1999:p.400): *kakri* (‘плакати’) > *k-ni-akri* (‘плакање’), *pali* (‘плутати’) > *p-ni-ali* (‘плутање’).²¹

Инфиксација мање личи на уланчавајуће морфолошке процесе него циркумфиксација. Ако циркумфиксација (посматрана као удружена префиксација и суфиксација) и подсећа на суфиксацију и префиксацију, то није случај са инфиксацијом. Инфикс се не *додаје* на основу (као код суфиксације и префиксације), него се, као што је речено, *умеће* у њу. У том смислу, дефинитивно се не може говорити о линеарном низању морфема једне на другу, као код суфиксације и префиксације.

Треба скренути пажњу на то да се у српској/хрватској граматичкој традицији термин *инфикс* углавном употребљава са другачијим значењем од онога који се овде наводи. Користи се за такозване *прошириваче основе* и за интерфиксе. Обично се инфикси (или умечи) дефинишу (Varić *et al.*, 1995) као афикси који

²⁰ Овај језик припада вакашанској језичкој породици и говори се у Канади.

²¹ Хоава и лети су аустронезијски језици. Хоава се говори на Соломонским Острвима, а лети у Индонезији.

се умећу између основе (корена) и флективних суфикса (наставака за облик). У питању су сегменти попут *-н-* (*име-н-а, име-н-у...*), *-т-* (*уже-т-а, уже-т-у...*), *-р-* (*вече-р-а, вече-р-у...*), *-ес-* (*неб-ес-а, неб-ес-има...*), *-ов-* (*воз-ов-и, воз-ов-а...*), *-ев-* (*нож-ев-и, нож-ев-а...*). Наведени сегменти заправо представљају прошириваче основе, типичне примере *празног морфа*, то јест форме без значења – фонолошког сегмента који у савременом језику не репрезентује неку морфему (Ковачевић, 2021:pp.98–99). Поједини аутори (на пример Станојчић, 2010) и спојне вокале *-о-* и *-е-*, као у примерима *сунц-о-крет* и *оц-е-убица*, убрајају у инфиксе. Ови повезујући елементи (спојници), међутим, спадају у интерфиксе, афиксе који се стављају између две основе које граде сложеницу.

Ако се има у виду међујезичка перспектива и горенаведени примери из различитих језика, као и тежња сваке науке, па и науке о језику, за успостављање јединственог и једнозначног термилошког апарата, може се закључити да је досадашња употреба термина *инфикс* у домаћој лингвистичкој традицији неадекватна. Извесно се не може рећи да је погрешна, али свакако има другачији угао посматрања језичких чињеница, без узимања у обзир (шире) међујезичке, односно општејезичке перспективе.

Инфиксација, као морфолошки процес при којем се једна морфема умеће унутар друге морфеме, генерално није присутна у (савременим) индоевропским језицима и у њима готово да и не постоје примери оваквог творбеног процеса. Да нека врста инфиксације (стилски обележене) постоји и у савременом енглеском језику, показују следећи примери (Bauer, 1983; Katamba & Stonham, 2006:p.45):²²

(7) <i>kangaroo</i> ('кенгур')	→	<i>kanga-bloody-roo</i>
<i>guarantee</i> ('гарантовати')	→	<i>guaran-friggin-tee</i>
<i>impossible</i> ('немогуће')	→	<i>in-fuckin-possible</i>

Изгледа да и у српском/хрватском разговорном језику постоје ретки примери инфиксације, као овај који наводи Marković (2009:p.222):

(8) довиђења вам	→	дови-вам-ђења

У примерима попут овог свакако се ради о оцазионализмима који су карактеристика жаргонског језика, па и индивидуалних језичких репертоара.

²²Треба ипак имати у виду да док се у раније наведеним примерима инфиксације из нутка језика, хоава језика и летија као инфикси умећу појединачне морфеме (*-t-, -in-, -ni-*), у овим енглеским примерима умећу се целе речи, које се састоје из више морфема (*blood-y, frigg-in(g), fuck-in(g)*).

5. Унутрашња модификација основе и конверзија

Заједничко обележје и унутрашње модификације основе и конверзије јесте чињеница да се у оба процеса творбена основа не комбинује ни са каквим елементом, за разлику од претходно анализираних морфолошких процеса. У случају редупликације, циркумфиксације и инфиксације, као и код уланчавајућих процеса (префиксације, суфиксације и слагања), основа се комбинује са неким сегментом и тако се проширује, постаје већа. Код унутрашње модификације основе, како сам назив каже, основа се не мења споља, у смислу комбиновања са неким сегментом, него се мења изнутра. У случају конверзије, нова реч се добија без икакве промене форме основе. Неуланчавајући карактер ова два морфолошка процеса више је него очигледан.

Примери творбе речи унутрашњом модификацијом основе у српском језику углавном се односе на промену самогласника основе или на мењање нагласка. До промене самогласника основе долази у примерима као што су *спојити* > *спајати* или *плести* > *плот*. Мењањем нагласка од именица са значењем радње добијају се конкретне именице (*печѐње* > *печење*, *имѐње* > *имање*), а од свршених глагола несвршени (*загледати се* > *загледати се*, *погледати* > *погледати*).

За разлику од на пример енглеског језика, где је конверзија продуктиван творбени процес, у српском језику овај начин настајања нових речи мање је заступљен. Отуда и не чуди да се у српској/хрватској граматичкој традицији морфолошки процес конверзије често и не издваја као посебан творбени начин. Станојчић (2010) рецимо говори о творби *претварањем* (*трансформацијом*) и сврстава је у извођење речи (где је суфиксација примаран творбени процес), а Бабић (2002:р.50), користећи термин *преобразба*, истиче да се она не може дефинисати као посебан творбени модел. Међутим, Клајн (2002:р.6) конверзију одређује као један од четири равноправна творбена модела у српском језику (поред суфиксације, префиксације и слагања), додајући да је најмање заступљен творбени начин. Конверзија (или 'творба променом врсте речи') посебно се анализира и у Пипер, Клајн и Драгићевић (2022).

Познати су примери конверзије придева у именице (супстантивизација), путем које је од придева *млад*, *млада*, *младо* добијена именица *млада* (= невеста), од придева *немачка* именица (име државе) *Немачка*, а од придева *добро* именица *добро* (*пољопривредно добро*) и слични примери. Такође, од глаголских придева и прилога путем конверзије настају придеви (адјективизација): *отворена врата*, *одрасла жена*, *светлећа реклама*, *бивши фудбалер*. У великом броју случајева прилози за начин (и не само они) настају од придева (процес адвербализације), као што је прилог *брзо*, *добро*, *лако*, *тешко*...

6. Закључак

Као и у свим другим језицима света генерално, тако је и у српском језику број речи које су настале неуланчавајућим морфолошким процесима далеко мањи од броја речи које су настале уланчавајућим процесима (префиксацијом, суфиксацијом и слагањем). Од неуланчавајућих морфолошких процеса којима је посвећена пажња у овом раду (редупликација, циркумфиксација, инфиксација, унутрашња модификација основе и конверзија), може се рећи да је у српском језику најпродуктивнији процес конверзије. Ово је занимљиво из разлога што се ради о типично неуланчавајућем процесу, који (заједно са унутрашњом модификацијом основе) најмање личи на уланчавајуће морфолошке процесе (који су најпродуктивнији).

Творбени процес циркумфиксације у српском језику по свему судећи не постоји. Примери попут *безакоње*, *довратак* или *ванземаљац* пре су настали парасинтетичком творбом, конкретно префиксално-суфиксалним извођењем, него процесом циркумфиксације. Друга врста афиксације о којој је у раду било речи, инфиксација, присутна је у виду ретких околионализама, карактеристичних за нестандардни, жаргонски језик.

Од примера речи насталих инфиксацијом у српском језику извесно је већи број речи које су добијене редупликацијом (мада је ту одређен број позајмљеница). И број речи насталих унутрашњом модификацијом основе такође је већи од оних добијених инфиксацијом, али такође (као код свих овде обрађених творбених процеса, изузев донекле конверзије) у питању је не толико продуктиван процес.

Што се тиче творбеног потенцијала анализираних неуланчавајућих морфолошких процеса, односно питања шта ће се дешавати у будућности, могуће је да ће се, као и у случају са сливањем и сливеницама, под све већим утицајем енглеског језика и у српском појавити (а вероватно се већ појавио) изван број речи попут примера инфиксације из енглеског који су наведени у раду, а припадају жаргону (пре свега језику младих).²³ Редупликација је такође увек згодан процес за спонтано настајање неких жаргонских околионализама. Међутим, колико ће се тих околионализама усталити у језичкој употреби и проширити на (релативно) већи број говорника који их користе остаје упитно.

У вези са наведеном претпоставком о творбеном потенцијалу пре свега инфиксације, па и редупликације у савременом српском језику, битно је указати

²³ Аутор овог чланка је у разговору са студентима чуо такве примере, које овде неће наводити, из разлога што се ради о речима које (можда) нису прикладне за овакав тип текста. У питању су примери који су веома слични онима из енглеског (наведених у примеру 7).

на још једну ствар. Ради се о томе да су управо жаргон и генерално (нестандардни) разговорни језик најбољи показатељи творбених трендова (између осталог) у неком језику. То је најрепрезентативнији пример „живог” језика, језика „у акцији”, који може да упути на то што ће се (можда) дешавати у будућности. Типичан пример опет је више пута поменуто сливање. Сливенице су биле (и углавном остале) претежно жаргонски обележене. То међутим није спречило (напротив) процес сливања да данас постане, као што је већ напоменуто, вероватно најдинамичнији вид настанка нових лексема у савременом српском језику.

Све изнете оцене о продуктивности обрађених творбених процеса у савременом српском језику и претпоставке о њиховом творбеном потенцијалу свакако треба узети са резервом. Другим речима, неуланчавајући морфолошки процеси о којима је овде било речи заслужују нека детаљнија истраживања, која ће прецизније осликати тренутно стање у језику. Ту се на првом месту мисли на инфиксацију и редупликацију, будући да се о конверзији (па и о унутрашњој модификацији основе) до сада колико-толико и писало.

На крају, у вези са појмовно-терминолошким апаратом творбе речи у домаћој лингвистичкој традицији, али и у контексту морфолошке терминологије, треба истаћи потребу за одговарајућом употребом термина инфикс. Као што је показано, под инфиксом се међујезички посматрано, у савременој граматичкој теорији подразумева афикс који се умеће у основу (углавном корен), то јест, у другу морфему, унутар ње. Досадашњу употребу овог термина у српској/хрватској граматичкој традицији за оно што су заправо интерфикси, односно проширивачи основе, требало би на неки начин кориговати. Ово свакако није никаква критика раније успостављене терминологије (напротив, увек треба имати у виду континуитет развоја науке и научне терминологије и значај свих достигнућа претходних генерација), већ само покушај доприноса њеном обогаћивању – поред постојећег значења термина инфикс у домаћој лингвистичкој традицији требало би узети у обзир и значење термина представљено у овом раду. У циљу обогаћивања појмовно-терминолошког апарата творбе речи (као и морфологије, односно уопште домаће науке о језику), корисно је имати у виду и термине као што су уланчавајући и неуланчавајући морфолошки процеси, односно уланчавајућа и неуланчавајућа морфологија, о којима се у раду такође говорило.

Литература

1. Babić, S. (1986) *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: Nacrt za gramatiku*. Zagreb, JAZU – Globus.
2. Babić, S. (2002) *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
3. Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V. i Znika M. (1995) *Hrvatska gramatika*. Zagreb, Školska knjiga.
4. Bauer, L. (1983) *English Word-Formation*. Cambridge, Cambridge University Press.
5. Beard, R. (2007) Derivation. In: Spencer, A. & Zwicky, A. (eds.) *The Handbook of Morphology*. Oxford, Blackwell, pp. 44–65.
6. Blevins, J. (1999) Untangling Leti infixation. *Oceanic Linguistics*. 38 (2), 383–403.
7. Booij, G. (2005) *The grammar of words: An Introduction to Linguistic Morphology*. Oxford, Oxford University Press.
8. Bugarski, R. (1996) *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd, Čigoja.
9. Bugarski, R. (2019) *Srpske slivenice: monografija sa rečnikom*. Novi Sad, Akademska knjiga.
10. Bye, P. & Svenonius, P. (2012) Nonconcatenative morphology as epiphenomenon. In: Trommer, J. (ed.) *The Morphology and Phonology of Exponence*. Oxford, Oxford University Press, pp. 427–495.
11. Carstairs-McCarthy, A. (1991) *Current Morphology*. London, Routledge.
12. Ђорић, Б. (2008) *Творба именица у српском језику (одабране теме)*. Београд, Друштво за српски језик и књижевност Србије.
13. Ђорић, Б. и Драгићевић, Р. (ред.) (2012) *Творба речи и њени ресурси у словенским језицима* (Зборник радова са четрнаесте међународне научне конференције Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта). Београд, Филолошки факултет.
14. Davis, K. (2003) *A Grammar of the Hoava Language, Western Solomons*. Canberra, Pacific Linguistics.
15. Denistia, K. (2018) Revisiting the Indonesian prefixes PEN-, PE2-, and PER-. *Linguistik Indonesia*. 36 (2), 145–159.
16. Halupka-Rešetar, S. & Lalić-Krstin, G. (2009) New Blends in Serbian: Typological and Headedness-Related Issues. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*. XXXIV(1), 115–124.
17. Haspelmath, M. & Sims, A. (2010) *Understanding Morphology*. 2nd edn. London, Hodder.
18. Katamba, F. & Stonham, J. (2006) *Morphology*. 2nd edn. Basingstoke – New York, Palgrave Macmillan.
19. Клајн, И. (2002) *Творба речи у савременом српском језику, 1. Слагање и префиксација*. Београд – Нови Сад, Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.

20. Клајн, И. (2003) *Творба речи у савременом српском језику. 2. Суфиксација и конверзија*. Београд – Нови Сад, Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.
21. Клајн, И. (2005) *Граматика српског језика*. Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.
22. Ковачевић, В. (2021) *Поглед у рећ: основи морфологије*. Београд, Филолошки факултет.
23. Ковачевић, Б. (2023) О разликовним одликама стварања речи. *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини*. LIII (2), 15–29.
24. Куна, В. (2006) Називље у творби riječi, *Filologija*. 46–47, 165–182.
25. Kurisu, K. (2001) *The phonology of morpheme realization* (Doctoral dissertation) (Rutgers Optimality Archive 490). University of California, Santa Cruz.
26. Lalić, M. (2013) *Именичка творба речи у немачком и српском језику* (doktorska disertacija). Nikšić, Univerzitet Crne Gore – Filozofski fakultet.
27. Lohde, M. (2006) *Wortbildung des modernen Deutschen. Ein Lehr- und Übungsbuch*. Tübingen, Gunter Narr Verlag.
28. Marković, I. (2009) Три нехрватске творбе: инфксација, редупликација, фузија. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 35, 217–241.
29. McCarthy, J. (1981) A prosodic theory of nonconcatenative morphology. *Linguistic Inquiry*. 12, 373–418.
30. Микић Чолић, А. (2021) *Neologizmi u hrvatskome jeziku*. Osijek, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.
31. Милашин, Г. (2018) Универбизација из угла српске дериватологије. *Јужнословенски филолог*. LXXIV (2), 199–215.
32. Moravcsik, E. (1978) Reduplicative constructions. In: Greenberg, J. (ed.) *Universals of Human Language*, vol. 3: *Word Structure*. Stanford, CA, Stanford University Press, pp. 297–334.
33. Пипер, П., Клајн, И. и Драгићевић, Р. (2022) *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад, Матица српска.
34. Silić, J i Pranjković, I. (2005) *Граматика хрватског језика за гимназије и висока училишта*. Zagreb, Školska knjiga.
35. Sneddon, J. (1996) *Indonesian. A Comprehensive Grammar*. London, Routledge.
36. Станојчић, Ж. и Поповић, Љ. (1992) *Граматика српског језика*. Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.
37. Станојчић, Ж. (2010) *Граматика српског књижевног језика*. Београд, Креативни центар.
38. Šipka, D. (1998) *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad, Matica srpska.
39. Тафра, В. и Кошутар, Р. (2009) Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku. *Savremena lingvistika*. 67, 87–108.
40. Uhlenbeck, E. (1978) *Studies in Javanese Morphology*. The Hague, Martinus Nijhoff.

Kovačević N. Borko
University of Belgrade – Faculty of Philology
Department of general linguistics

ON SOME NONTYPICAL DERIVATIONAL PROCESSES IN SERBIAN

Summary

This paper discusses nonconcatenative morphological processes in the modern Serbian language. More precisely, it focuses on derivational capacity of the processes of reduplication, circumfixation, infixation, base modification, and conversion. After representing the difference between concatenative and nonconcatenative morphological processes, each of the mentioned derivational processes is analysed from a crosslinguistic perspective, with special attention paid to the situation in Serbian. Besides the brief overview of the derivational capacity of the nonconcatenative processes, the goal of the paper is to enrich the terminology of the domestic word formation science (and generally of the Serbian grammar tradition).

► *Key words*: nonconcatenative morphological processes, word formation, morphology, Serbian.

References

1. Babić, S. (1986) *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: Nacrt za gramatiku*. Zagreb, JAZU – Globus.
2. Babić, S. (2002) *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
3. Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V. i Znika M. (1995) *Hrvatska gramatika*. Zagreb, Školska knjiga.
4. Bauer, L. (1983) *English Word-Formation*. Cambridge, Cambridge University Press.
5. Beard, R. (2007) Derivation. In: Spencer, A. & Zwicky, A. (eds.) *The Handbook of Morphology*. Oxford, Blackwell, pp. 44–65.
6. Blevins, J. (1999) Untangling Leti infixation. *Oceanic Linguistics*. 38 (2), 383–403.
7. Booij, G. (2005) *The grammar of words: An Introduction to Linguistic Morphology*. Oxford, Oxford University Press.
8. Bugarški, R. (1996) *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd, Čigoja.
9. Bugarški, R. (2019) *Srpske slivenice: monografija sa rečnikom*. Novi Sad, Akademska knjiga.

10. Bye, P. & Svenonius, P. (2012) Nonconcatenative morphology as epiphenomenon. In: Trommer, J. (ed.) *The Morphology and Phonology of Exponence*. Oxford, Oxford University Press, pp. 427–495.
11. Carstairs-McCarthy, A. (1991) *Current Morphology*. London, Routledge.
12. Ćorić, B. (2008) *Tvorba imenica u srpskom jeziku (odabrane teme)*. Beograd, Društvo za srpski jezik i književnost Srbije.
13. Ćorić, B. i Dragičević, R. (red.) (2012) *Tvorba reči i njeni resursi u slovenskim jezicima* (Zbornik radova sa četrnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu reči pri Međunarodnom komitetu slavista). Beograd, Filološki fakultet.
14. Davis, K. (2003) *A Grammar of the Hoava Language, Western Solomons*. Canberra, Pacific Linguistics.
15. Denistia, K. (2018) Revisiting the Indonesian prefixes PEN-, PE2-, and PER-. *Linguistik Indonesia*. 36 (2), 145–159.
16. Halupka-Rešetar, S. & Lalić-Krstin, G. (2009) New Blends in Serbian: Typological and Headedness-Related Issues. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*. XXXIV(1), 115–124.
17. Haspelmath, M. & Sims, A. (2010) *Understanding Morphology*. 2nd edn. London, Hodder.
18. Katamba, F. & Stonham, J. (2006) *Morphology*. 2nd edn. Basingstoke – New York, Palgrave Macmillan.
19. Klajn, I. (2002) *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku, 1. Slaganje i prefiksacija*. Beograd – Novi Sad, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Institut za srpski jezik SANU – Matica srpska.
20. Klajn, I. (2003) *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. 2. Sufiksacija i konverzija*. Beograd – Novi Sad, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Institut za srpski jezik SANU – Matica srpska.
21. Klajn, I. (2005) *Gramatika srpskog jezika*. Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
22. Kovačević, B. (2021) *Pogled u reč: osnovi morfologije*. Beograd, Filološki fakultet.
23. Kovačević, B. (2023) O razlikovnim odlikama stvaranja reči. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta Univerziteta u Prištini*. LIII (2), 15–29.
24. Kuna, B. (2006) Nazivlje u tvorbi riječi, *Filologija*. 46–47, 165–182.
25. Kurisu, K. (2001) *The phonology of morpheme realization* (Doctoral dissertation) (Rutgers Optimality Archive 490). University of California, Santa Cruz.
26. Lalić, M. (2013) *Imenička tvorba reči u nemačkom i srpskom jeziku* (doktorska disertacija). Nikšić, Univerzitet Crne Gore – Filozofski fakultet.
27. Lohde, M. (2006) *Wortbildung des modernen Deutschen. Ein Lehr- und Übungsbuch*. Tübingen, Gunter Narr Verlag.
28. Marković, I. (2009) Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 35, 217–241.

29. McCarthy, J. (1981) A prosodic theory of nonconcatenative morphology. *Linguistic Inquiry*. 12, 373–418.
30. Mikić Čolić, A. (2021) *Neologizmi u hrvatskome jeziku*. Osijek, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.
31. Milašin, G. (2018) Univerbizacija iz ugla srpske derivatologije. *Južnoslovenski filolog*. LXXIV (2), 199–215.
32. Moravcsik, E. (1978) Reduplicative constructions. In: Greenberg, J. (ed.) *Universals of Human Language*, vol. 3: *Word Structure*. Stanford, CA, Stanford University Press, pp. 297–334.
33. Piper, P., Klajn, I. i Dragičević, R. (2022) *Normativna gramatika srpskoga jezika*. Novi Sad, Matica srpska.
34. Silić, J i Pranjković, I. (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb, Školska knjiga.
35. Sneddon, J. (1996) *Indonesian. A Comprehensive Grammar*. London, Routledge.
36. Stanojčić, Ž. i Popović, LJ. (1992) *Gramatika srpskog jezika*. Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
37. Stanojčić, Ž. (2010) *Gramatika srpskog književnog jezika*. Beograd, Kreativni centar.
38. Šipka, D. (1998) *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad, Matica Srpska.
39. Tafra, B. i Košutar, P. (2009) Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku. *Savremena lingvistika*. 67, 87–108.
40. Uhlenbeck, E. (1978) *Studies in Javanese Morphology*. The Hague, Martinus Nijhoff.

Преузето: 12. 4. 2023.

Корекције: 12. 12. 2023.

Прихваћено: 13. 12. 2023.